Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
08.11.2022
Dnro/Dnr
TRAFICOM/518773/03.03.01/2022

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä laiksi rautatiekuljetuslain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta pyytää lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rautatiekuljetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rautatiekuljetuslakia, liikenteen palveluista annettua lakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on päivittää rautatiekuljetuslakiin uutta matkustajien oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 2021/782 (jäljempänä uusi rautatievastuuasetus) täydentävät kansallisia poikkeuksia koskevat säännökset. Lisäksi uuden asetuksen myötä liikenteen palveluista annettuun lakiin ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettuun lakiin tehtäisiin eräitä vähäisiä muutoksia. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 7.6.2023 eli samana päivänä kuin uutta rautatievastuuasetusta aletaan soveltaa.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Rautatiekuljetuslain täsmennykset

Esityksessä ehdotetaan käytettäväksi uuden rautatievastuuasetuksen mukaista mahdollisuutta jättää soveltamatta sen eräitä säännöksiä kaupunki-, esikaupunki- ja alueellisen liikenteen matkustajaliikennepalveluihin. Nykyinen, rautatiekuljetuslain (1119/2000) 8 a §:n 3 momentissa säädetty poikkeus koskee taajamajunaliikennettä. Esityksen mukaan käsite päivitettäisiin nykyisin yleisesti käytössä olevaksi ”lähijunaliikenteeksi”. Traficom kannattaa ehdotusta päivittää rautatiekuljetuslain 8 a §:ssä käytettyä käsitettä "taajamajunaliikenne". Traficom tuo kuitenkin esille, että uudessa rautatievastuuasetuksessa on käytetty käsitteitä rautateiden kaupunki-, esikaupunki- ja alueellisen liikenteen matkustajaliikennepalvelut, jotka perustuvat rautatiemarkkinadirektiiviin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/34/EU yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta). Lisäksi Traficom esittää huomiona, että myös esteettömyysdirektiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista) on käytetty rautatiemarkkinadirektiivin (2012/34/EU) mukaisia käsitteitä kaupunki- ja esikaupunkiliikenteenpalvelut ja alueellisen liikenteen palvelut. Samoin näitä käsitteitä on käytetty hallituksen esityksessä tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 41/2022). Yhtenäisten termien käyttö helpottaisi eri säädösten

soveltamista. Traficom esittää harkittavaksi, voisiko rautatiekuljetuslain 8 a §:ssä käyttää uuden rautatievastuuasetuksen sekä muiden edellä mainittujen säädösten kanssa yhtenäisiä käsitteitä.

Traficom toteaa myös, että on kannatettavaa määritellä poikkeusten piirissä olevat yhteysvälit jatkossa erillisellä ja helpommin päivitettävällä valtioneuvoston asetuksella.

Historiallinen- tai matkailukäyttö

Uuden rautatievastuuasetuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti jäsenvaltiot voivat jättää asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle palvelut, joita harjoitetaan yksinomaan historialliseen käyttöön tai matkailukäyttöön. Tällä hetkellä Suomessa palveluita historialliseen käyttöön tarjoavilla museoliikenteenharjoittajilla ei ole rautatiemarkkinadirektiivin (2012/34/EU) mukaista toimilupaa, joten niihin ei sovelleta uutta rautatievastuuasetusta yleisen soveltamisalasäännöksen perusteella. Tilanne voi kuitenkin muuttua tulevaisuudessa. Tämän vuoksi Traficom kannattaa esitystä käyttää uuden asetuksen mukaista mahdollisuutta jättää soveltamatta asetuksen säännöksiä eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta palveluun, jota harjoitetaan yksinomaan historialliseen käyttöön.

Venäjän liikenne

Traficom pitää perusteltuna jättää Suomen ja Venäjän välinen suora kansainvälinen rautatieliikenne myös uuden rautatievastuuasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Suomen ja Venäjän välisessä valtiosopimuksessa (Sops 85/2016) huomioidaan myös matkustajien oikeudet.

Lipun osto-oikeus

Jos lähtöasemalla ei ole lipputoimistoa tai esteettömästi saatavilla olevaa lippuautomaattia eikä muuta esteettömästi saatavilla olevaa keinoa lipun ostamiseksi etukäteen, uuden rautatievastuuasetuksen 11 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukainen lipunosto-oikeus junasta ilman ylimääräisiä kustannuksia on rajattu vain vammaisille henkilöille. Rautatieyritykset voivat rajoittaa tätä oikeutta tai evätä sen turvallisuuteen tai pakolliseen paikanvaraukseen liittyvistä perustelluista syistä. Uuden rautatievastuuasetuksen 11 artiklan 4 kohdan neljäs alakohta mahdollistaa jäsenvaltiolle lipunosto-oikeuden laajentamisen vammaisten henkilöiden lisäksi koskemaan kaikkia matkustajia. Esitystä valmisteltaessa harkittiin lipunosto-oikeuden lisäämistä kaikkien matkustajien sijaan rajatummin esimerkiksi liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille tai iäkkäille henkilöille.

Esityksessä todetaan, että uusi rautatievastuuasetus ei sisällä erillistä liikuntarajoitteisen henkilön määritelmää. Traficom kuitenkin huomioi, että myös uusi rautatievastuuasetus sisältää vammaisen henkilön ja liikuntarajoitteisen henkilön määritelmän. Jos kuitenkaan lipunosto-oikeutta ei haluta laajentaa koko edellä mainitulle ryhmälle, Traficom esittää harkittavaksi lipunosto-oikeuden laajentamista vammaisten henkilöiden lisäksi esimerkiksi tietyille erityisryhmille, kuten iäkkäille henkilöille. Tässä yhteydessä voitaisiin mahdollisesti harkita erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi tarpeesta lipunosto-oikeuden osoittamiseksi muilta kuin vammaisilta henkilöiltä.

Traficom toteaa, että on tärkeää turvata erilaisten matkustajaryhmien yhdenvertainen mahdollisuus käyttää rautateiden matkustajaliikennepalveluita.

Myös esityksessä todetaan, että esteettömien vaihtoehtojen saatavuus eri ryhmille edellyttää riittävän monikanavaisuuden säilymistä. Lippuja voi tällä hetkellä ostaa useasta eri lähteestä, mutta esimerkiksi tällä hetkellä lippuautomaatit eivät palvele kaikkia matkustajaryhmiä ja automaatteja ei myöskään ole saatavilla kaikilla asemilla. Lipunosto-oikeuden laajentamisella vain rajatuille matkustajaryhmille voitaisiin jossain määrin turvata esimerkiksi iäkkäiden henkilöiden mahdollisuuksia ostaa lippuja junasta ilman ylimääräisiä kustannuksia. Traficom esittää harkittavaksi tällaisen kansallisen liikkumavaran käyttämistä, jos ehdotettu menettely katsottaisiin oikeasuhtaiseksi keinoksi edistää erilaisten matkustajaryhmien mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti rautateiden matkustajaliikennepalveluita.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 8.11.2022. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Heikkinen Kati
Ylijohtaja

Tervola-Joutsen Kirsi
Erityisasiantuntija